

МАЙ БИРИ ДЕЛГЕРЕЗИН!

Бүгү чурттарнын пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫБЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 102 (11900)

1982 чыдаың май I, суббота

1925 чыда үлдөсөлөттүңгөн

Өртөз 3 өп.

ЧЫСКААЛГА БАЗЫП ОРА...

МАЙ БИРИН бис күш-ажылдың, тай-бынын, чактың байыралы деп адап турар бис. Ону совет улус, социализмниң аныктума чурттарының улустары уруг идурулушун болгаш өөрүшкү биле демдегеп турар. Имперализмге уду, гайбың, демократия болгаш социализм дээш демиселге ажылчы чоннарның эпсеткил каттыштырылганын хунуна, бөгүн, кызыл туктар бүгү чер бөмүрээзиниң кырында чөгээр кииктип турар. Төгүнуң чамдык арынарнын бөгүн сантып көрзө. Бо хүнү байырал хуну, делегей пролетариатының эпсеткил каттыштырылганын демдээ кылдыр Ийги Интернационал 1889 чылдың июнда Париж конгрессинге чарлап тургускан. Ону үш чыл мурунда, май 1-де, АНШ-ка стачкаларның болгаш чыскааларның күштүг чалгызы эртен. Чингага ажылчынар чыскаалыңче полиция халдаан. Май 4-те аңаа удурулушунун митингинин организаастаан. Киикилериниң чамдызын шаамы лааш, өскерлерин үр хуусаада хоругаага шинткен. Ол болушукунар бүгү делегейниң ажылчынарынга көчүздүрүп болган: дайынчы эпсеткил каттыштырылганы онза чугула! Ыңчангаш Ийги Интернационалдың конгрессинин шиктиринин миллион-миллион ажылчынар изи-биле дегизин. Россияга Май Бирни 1890 чылда Варшавага демдегезин, ыңчан аңаа 10 муң кижи киришкен стачка болган. 1891 чылда Петербурга баштайгы мөбанын организаастаан. Россияның ажылчыны аңгызы 1918 чылдың Май 1-ни тиклекчи аңгы болуп байырлаан...

идиг болуп турар. Бистиң уруг чуртуусу В. И. Ленинниң төрүттүнгөн хунундан бээр 112 чылын, Май 1-ни он бирги беш чылдың ийги чылының планнарын күөсөдиринге чедишинер-биле уткаан. Республикастың ажил-ишчилери аңаа база төлептиг үлүгүн кирген. Улетпур продукцияның кал хевирлерин бүүдүрүп, сайгарарының кемчээлиниң, баранын продукцияның бөгүнесин чингедириниң талазы-биле бирги кварталда планның далгалар күөсеттинген. Нөдөз ишчөөр курунго продукция садарын бирги кварталда планназындан хей кылдыр боттандырган. Бо талазы-биле социализмни чарышка Барың-Хемчин, Төжу районнар, «Хемчин» совхоз, Кызылдың куш фабрикасы тилекчилер болган. Улетпур, тууду, транспорт болгаш харызаа, чонуну коммунал-амыдырал хандырылга талазы-биле бедик көргүзүлгени Кызыл хоорай, Тываның электри четкилеринин, «Тыва тууду» трестиниң «Нызыл тууду» эргелелиниң, № 1 АТБ-нин, Хаа-Хем рай-позууну, Барың-Хемчининиң чонуну амыдырал хандырылга бүүдүрүлгө эргелелиниң коллективтери чедип алган. Чарыш тилекчилеринге СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, проф-обл-чөвүлелиниң болгаш ВЛКСМ обкомунуң шилчир Кызыл туктарын болгаш аиша социалдарын тывысан. Май мурунуң социализмни чарымының тилекчилери байырлап колонналарының бажынга боууну туруштарын дурум бүүдүрүп эзээр. Муриахчыларга алар болгаш хуну!

Совет улус Коммунист партияны дегандыр сыйрып каттышкан, бис бүгүн Төзүн чуртуусуна кызыгаар чок бердиге-нивести, коммунист нитилелди тургузар дээш, каттышы болгаш делегейге айылч чок чорукту камгалаар база ыжыглар дээш, бугу чурттарның ажылчы чоннары-биле аныктуулук хандаларны камбаргыр дээш демиселге бугу күжүвүстү чагылыш чок бэривисти илергейлеп турар бис.

Уруг баштыкчының төрүттүнгөн хунуна тураскааткан коммунист суббөт-никке республикага эртен чылдарындан 3 муң кижи хей кирип, бедик бүүдүрүлгү амыдыан. Чакыл болганын бүүдүрүп, байырла-дарда бистер чедишинеристи үнелеп көвүрдүндан аңгыда, чүгү чедип ап шыдаваз-ныысты хынал, шугуңуң көөр бис. Бис-тиң ол талазы-биле кылдыр ужурулуг чүү-деривис эвээш эвес. Тываның ажылчы чоннары, бугу совет улус-биле бир дөмей, бөгүн Май Бириниң чидик кызыл туктарын көдүрүп алгаш, байырлап чыскаалдарыга эртерлер, олар төрөзүн партияныга кызыгаар чок бүүр-лин, оң айткан планнарын күөсөдир дээш бугу-ле күжүн, энергиязын бөзринге бөленип көргүзүлөр. Тайбын, демократия болгаш социализм дээш, имперализмге уду демиселге ажылчы чоннарның делегейге эпсеткил каттыштырылганын хуну—Май 1 делгерезин!

ЭКИЗИН АА! (Шүлүгледен үзүндү)

Делегейни хоппа-ле	Чөлөкчүлүктү.
Доскиндейн	байып тур бис.
Чурттаалга-даа	Көрүксепчиг
Чурттаалары-даа	Катай-катай
Омак-хоглул	хайнып турар
Ооп-даа эки,	ооп-даа артык
Кудумчулар	согуналган,
Бажың-балтап	чыскаалыккан.
Кудумчулар—	мезини болгай.
Бажыңлар—	база мээр-дир.
Садылларның	согалары.
Чада салган	делгелге дел—
Кооперациям	шылдап кирген.
Кочуг бижыг	бедик берди.

В. МАЯКОВСКИЙ

Г. МАКАРОВТУҢ чурал планнады.

МАКТАТКАН

Май 1-ни байырлап республиканың дайыскалы Кызыл хоорайны он-он коллективтери бедик күш-ажылчы белектер-биле уткаан. Шалыпчыларын социализмни чарыштың мурунку одуруунда Кадик камгалап министрлер-воууну автотранспорт бүүдүрүлгөсү база бар. Бо бүүдүрүлгөни чылаачылары квартал планын 107,7, апрель айының—102 хуу күөсет-

дүргүзүндө чылаачылар бүүдүрүлгөни хоочуну Кара-Далаевич Оюн, Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Хуну-дөз бижинин адилекчи Валерий Григорьевич Алксимов, хөдөөн чылаачы Алесина Глебовна Небокова болгаш өскелер-даа шалычы бүү-биле

ЧАА НОМНАР

Тываның ном үлдүрү чериниң амыдылчылары апрель 28-те ай планын бүгүн күөсеткен. Тайбынын, күш-ажылдың байырламы—Май 1-ни күш-ажылчы белектерди уткааннар. Ном садылларының делгедиринин чаа 9 ном кылаан, номчулуктарын маан турар. Л. И. Брежневтиң «Сактымшыклар» (орус болгаш тыва дылдарда), «Тыва АССР-ниң Конституциясы», «Улус шиктикчилерин болгаш улус төлөөлерин дедир кийгертпир дугайында РСФСР-ниң хоойузу» тускай номнар кылдыр шалтыттыган, номчулуктарын сол-тургалын хаймыктырар.

ИЙИ КАТАП

«Шагартажстрой» КМБ-18-тиң СЭКП обкомунуң кежигуну, Тыва АССР-ниң алдарыг туудузуу И. М. Карповка удурткан туудужулар бригадамы май 1-ниң байырлап шалычы сорул киришкенин күш-ажыл-биле уткаан. Олар күш-ажылдың бүүдүрүлгүсүн 2,5 катан улагаттырган, бо хунуңерде бригада хүн нормазын ийи катан амыр күөсөдир турар. Алардыг туудужуның коллективинин кежигунери бот-боттарының аразында социализмни чарышты. Оң түнелин доктаамал удуруп келген. Эртен хунуңерде Байлаң-оол Боржал, Виктор Егоров, Юрий Лебедев болгаш өскелер-даа

бедик күш-ажылчы үдөгери көргүскен. Туудужулар экон-миканы камгалалы бүүдүрүлгөни кураавырын дозуу-биле ажыглар, кылган туудуңу шынарны экижер-лер дээш, бичиң-даа анаа турушкун чокка ажыдап турар. Шап мындыг байдалды тургузар дүргүзүлгө бригада И. М. Карпов күштү үдүргөн, моон-даа сонгаар эки амыдылдарының аргаларын ол дилеп турар. Туудужу бригада бо хүнүңерде ийи участкага үдүлгөн. Оон бир кол кезин сөөк аал чурттаар бажының тараан салын, өскен база-ла чурттага бажының дананын тууду турар. Кезек үе эртер, Чаа Шагаан-Арыга бо туудужуларның кылган бажыңнарын көкөр хоорайның чурттакчылары элелеп-тер.

Уруглар болгаш уугу улус номчуур чечен чогаал номна-ры база чырыкче үгелер. Оларга А. Даржайның «Ар-тыш айдымы», М. Потанинниң «Хуудулаан сөөк дөш шү-дүктер болгаш шугулдулар чымыдылары, В. Шукшинниң «Чатыг» деп номо хамбар-жыр. З. Клепьяниниң «Хайга-раалар демдегелер», М. Оор-жактың «Эдериңер чымыды-мы» өрөңкчилериниң болгаш башкыларын хуну бүүрү ажы-лаар номнары болуп боор.

Соңгулдаларга уткуштур

ТӨЛЕПТИГ КАНДИДАТТАР

Улус депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгул-даларга белекээдиң база бир чадамы—депутаттарга кандидаттар депидилгелери республикада хай-ныкшынын чоруп турар. Чер-чер Советтериниң депутаттарының кандидаттарына күш-ажылдың му-риакчыларын, төлептиг киикилерин чон адап, оларын депидилер уламчылашкан.

ЧӨӨН-ХЕМЧИН
Чер-чер Советтеринге депу-таттарың кандидаттары депидилген хуралдар Балы-Тала, Шемк суурларга органи-заастыг болгаш бедик көдүр-дүшүшүңүң байдалыңа эр-кен. «Октябрь 30 чылды сов-хозтун ажылчынарының ийги хуралындан райкүүсө-ком даргазы Дамдын Санча-евич Куударын, МТМ коллек-тивиниң хуралындан акыл-агының чылаачыны комсо-молчу Сергей Эртиневич Монгушту район Советиниң депутаттарының кандидаттары-ныга депидилген.

Шемк ортумак школазының коллектив «Большевик» сов-хозтун доочун саякчыны Ле-вон одолюң адилекчи Тая Дамбаловна Кара-Салды, Халың хойжу бри-гадының малчыны Надежда

КЫЗЫЛ ТУКТУГ

СССР-ниң тургустунган-дан бээр 60 чыл боуур оон төлептиг уткуур, юбилейдиң чылдың планын оонадалар-дын долдуур болган ажыр күөсөдир дээш, ол иштин республиканың муруну дола-зын районнарының аразында социализмни чарыш-тын ийи чыл улаштыр чаалап ап келген Кызыл тугун салбас дээш, Монгун-Тайга районун ажил-ишчилери бедик көдүр-дүшкүнүңүң ажыдап турар.

чарыштын мурунку одуруун-да «Мөгөн-Бүрөк» чоруп, тө-рүүр чүс хойдан 81 хураган-ны менди ап, уруг малдарын баш санын камгалап ал-мырның планын 99,6 хуу боттандырган. Хойжу бри-гадалар аразында чарышка бирги черин ол-ла совхозтун № 4 хойжу бригадалы (брига-дари С. Дегтер-оол) элел, төрүүр чүс хойдан 83 хура-ганын камгалап ап, өстүргөн. Ол совхозтун № 2 бригадалы (бригадари С. Шодыраа) база эки көргүзүлгөни чедип ал-ган.

ТИИЛЕКЧИ БРИГАДА

Бүгү улустуң уугу байырламы—Май Бирин «Нөдөз элек-три тууду» эргелелиниң монтакытери күш-ажылчы че-дишинерлиг уткуп алганнар. Байырлап мурунуң чары-мының тилекчи И. Н. Перепягинге удурткан бригада бол-ган. Ургүлчү-ле хову, шөлге амылдар берге байдалар турза-да, ол коллектив ай планнарын ургүлчү ажыр күөсөдир нел-ген. Бригада бедик вольтуугу 15 километр хемчээлдиг элек-три шугуунуң бир участкан чоокта чаа ажылдала кириген. Улуг-Хем районның «Ак-Туруг» совхозунда дөрт хойжу бри-гада төвүндө электри чырын кириген. Амылды көчүг эки шынарлыг кылдынган деп хулап алган.

РЕСПУБЛИКА НАЙЫСЫЛАЛЫ КЫЗЫЛ ХООРАЙ. ЛЕНИН ШӨЛҮ.

БАЙЫР ЧЕДИРНИШКИНЕРИ

Май 1-ниң бүүдүзүндө СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң болгаш Ми-нистрлер Чөвүлелиниң адре-зинге ийги байыр чедирниш-кинери СЭКП Бурят обко-мундан, Бурят АССР-ниң Дээди Советиниң Президи-умундан, Министрлер Чөвү-лелинде, СЭКП Калмык обко-мундан, Калмык АССР-ниң Дээди Советиниң Президи-умундан, Министрлер Чөвү-лелинде, СЭКП Якут обкомун-дан, Якут АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумундан, Министрлер Чөвүлелинде, партиянык Даг-Алтай, Иркутск, Хакас обкомнарында, обкүүсөмнарда, Сибириниң Кызыл туктуг шеряг округу-нун Шеряг чөвүлелинде, Под-тиния; кол эргелелинде; Забайкальениң Кызыл туктуг шылгаар округунун Шеряг чөвүлелинде, политкандиди-лен келген.

Тайбың, күш-ажыл

ОНЗАГАЙ БОЛУУШКУНГА УТКУШТУР

— Недез ажил-агийн ажил-инчилери... Ээтти, жүчүргөн, дүктү болгаш еске-даа продуктуларын бүдүрерин база күрүнөгө садарын көүдөндөйөр!

Монгуш төрүүр 100 хойга онаштыр 99 хураганын ап, уугу маалын баш санын 98,6 хуу камгалааш, районун хойжу бригадаларын арамында чарышка тилекчи болуп, шилчир Кызыл тукуту, шанды чылап алган. А 100 хойдан 97 хураганын алган болгаш маалын баш санын 98,5 хуу камгалааш Четекти бригадалык районун Куш-ажылчы алдар тутун турса каадын көдүргөн.

Мал ажилы — шалычы фронт!
Бистин совхозтун ажил-инчилери 1982 чылдын Май 1-ге СЭКП Төп Комитетинин бо Кийгырылганын сорук кирген, кыштагаштын акти дөзөр, малдын баш санын болгаш чаш төлүн менди камгалаар, мал ажилынын продуктуларын бүдүрерин база күрүнөгө садарын көүдөндөйөр дөш социалистик чарыштын коллективне бүрүзүгө кабарланганын түнөөнүн азын акти көргүзүлгөр чедип адимыган өөрүшкү-биле демдеглексёр-дир мен.

Кыштагаштын, мал оодашканын акти эрттирип, хой хураган камгалап алган малчынар бисте өнөөш өвөс дөзөрин үстүдө айттым. Олардан Сарыгалар Делгер-оол 100 хойдан-на 120, Монгуш Откес-оол — 113, Ооржак Маалыр-оол — 112, Ооржак Буяк — 109, Монгуш Намзыл — 108 хураганын камгалап алган, менди өстүрүп турарын чытаалаарга-ла, бистин хойжуларынын каппчаар ажаллап турары билдине бээр боор. Оон иштинде маан ажаллап турарын Огу-Шөл бригадалык (бригадир С. Ооржак) хойжулары база-ла багай өвөс түнөөнү чедип алган — 100 хойдан 92 хураганын камгалап алган, бүрүн менди өстүрүп турарлар.

Ону санчурагайлар-биле тодогай көргүзүп көрөй. Совхоз бирги кварталда күрүнөгө этг садарын планын 127,6 хуу күсүстөкөн. Ол дөзгө эрткин чылдын ичынчы деневинден 72,9 хуу хой болганы ол. А сут садарын база эрткин чылдын ичынчы азын көүдөнтүшпашан, квартал планын 107 хуу күсүстөкөн. Ичынчаш мал продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнөгө садарын көүдөндөйөр талаан-биле районун совхозтарын арамында чарыштын социалистик чарышка тилекчи болуп, СЭКП райкомунун, райкускомун, кады ажал-агый ажалдакчыларын профивелд райкомунун болгаш ВЛКСМ райкомунун шилчир Кызыл тутун акша шааныл-биле кады алдыны.

Малчы кижинин амырамында шөлөн үелер турбас болгай. Бистин мурнувуста ам чагагашканын акти эрттирип, малдын чаш төлүн көрмөчө чөк өстүрери, келди кышка баш уугу бетекенин, кажаа-хоранын хымачалыг сентер, кыштагашкында чедип чедип белекел, малын чашын акти себиптин амыр, күрүнөгө продукция садарын планарын күсүсдери дөш ишкеш белез өвөс соругалар туруп турар. Ол бүгү ажалдарын чедипкинин кылып чоруулары бирги ээлчегде бистин бир дөшөп, кышмаккай туржурувустан, киж бөрүзү хүдөөнөг ажалынга харысалагаш болурунда хаммакыры билдинер.

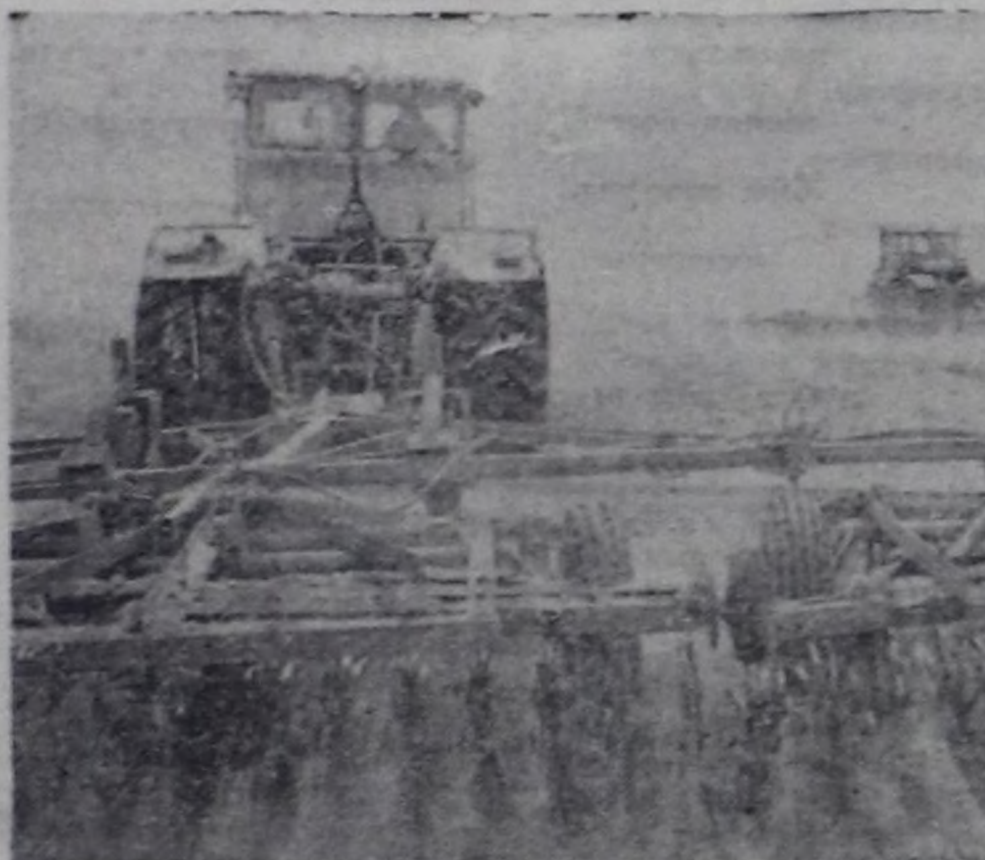
Совхозтун хойжулары база-ла акти көргүзүлгөр чедип алганар. Районун ажал-агыйларында төрүүр 100 хойдан-на 100—120 чедип хураган алган 51 хойжунун 24-ү — кады-кожа ажаллап чоруур өш-өөрүм болганын өөрүсө аргам чок. Оон-биле тергедештир бистин совхозтун Чогуулаан-Сайыр хойжы бригадалы (бригадир Кара-оол

ЧАА АРГА-БИЛЕ

Репортаж

Чинге-Дөгдөн чатымын баткан шөлдер Чедер келдин алаага барып, кедерге уугу мыймак болу берген. Оон таптыр-ла дал ортузунда ак-ак бажынарнын бараны капы ирктан көстүр турар. «Тилектег совхозтун Хал-Алданда мезаннастаттын комплексин отрядыннын турала ол. Ону долгандыр бүгү-ле шөлдер ам хайнышкынын ажал-инбиле кытыккан.

Бо совхоз чер ажилынын дөшөп, Ичынчаш шөлдер ала дөшөпкөй тарым системаны шадга-ла шингээдин өгө-дөш. Ичынчаш шөлдер ала дөшөпкөй тарым системаны шадга-ла шингээдин өгө-дөш, өнөөш сарыг, а үчкүзү

күрүзүмээр. Ичынчашкы ол дөзгө чыла болуп турар чарыштарыннын чыда эгезин, садарын бирөөш-дир. Кол-ла чыве — тер ажилынын эрткин камгалады системанычче бүрүнү-биле шингээди.

Шадга олач эрткин-дүжүп турган көргө, шөлдер тулукка-ла кара чайт Боор чыве. Ичынчаш тараларын чатырылганын Май байыралында чедип барып доошунан турар. Ам иштинде эвөс ажаллап, акыл-агыйнын таралары чедип ажалын эртеме үлөөшкөй системанычче ол бирги беш чылдын баштайгы чымында шингээди.

— Ол чач арганы эрткин чымын ажаллап эгезе-дир чымын. Оон баштайгы түнөөнү кадык болганы? — деп, коммунист отрядтын пачаланыг, СЭКП-нын Дөш, Советтин депутат Доржу Саавенч Дандардан айтырданыс.

— Чер ажилынын хөдөө камгалады системанычче шилчир чорук уугу ажилы чыда-ла суурелине — деп, Доржу Саавенч чытаалай каан. агаар-бойдустун байдалы кончут таарышка чон болганы билдинер. Ичынчаш турбас, бистин бо шөлдеринин беш центер чедип дүжүтү гөктөрүн адалдыс. Ол дөзгө хөдөө камгалады чач системаныч ажал-дир. Мезаннастаттын камп-

лексти отрядтын тарыла шөлү 8700 гектар. Оон иштинде кызыл-тае боту, а күрүзү-ла — 2500 гектар. СССР-инд тургустунганынын 60 чыл болуп оонга төлөттир, белек-биле жууражыр дөш, мезаннастаттар бо чымын гектардан кызыл-тастайн он центер чедип дүжүдүн өстүрүп алырын пачалыды.

— Бистин бир кол инанын салын турар чымын — шингээдин ан турар чач система. Оон аңгыда, бүгү агротехникти хөмчөглерин коугуур үеленде, кыска хуусада чоруулары. Ол ишканы минералдыг өөрүшкүлөгөлерин тарав-биле кады төгери база уугу ажаллап болор. Бис чогуу-на ишчээр кылар деп турар бис — деп, отряд начальыгын түнөөнү чытаалайды.

Бүгү тарыла шөлүнүн 4500 гектарга ач-шкы бажырылганын мезаннастаттар оон аргат-биле түгүл ийн хуу дүрүзүлдө чоруулар. Артык шөлдер эвөш, доошракты болган ужурунда, чаштырылда чоруудагыл бол-баазырадылганы кады кылар.

Бо хүнөөрде отрядтын мезаннастаттары оон К-700-ге ПНЭЗ шилчирлерин камтап, бок үнөөшөр үнүү эгезе-дир структуралыг шилчирлерин бол-баазырадылганын чорууду турар, 5000 гектар куруктурар шөлдерин иччээр болбаазырадыр. Оон ийн мунун бол-баазырадыр. Мезаннастаттар куруктурар шилчирлерин баштайгы болбаазырадылганын майынч онга чедип бүрүн доошар. Оон соода дөшөп чаштырылгаше кирер. Алды

муң ажал гектар кызыл-тастай чаштырылганын чедип-ае ажал хушурла доошарын акыл-ае илаада көрдүгөн.

Шык бажырылганын болгаш куруктурар чер бол-баазырадылганын Монгуш Мырмыс-оол, Николай Ондор, Ооржак Кызыл-оол, Монгуш Кызыл-оол олар өң-не шаанын чы ажаллап турар. Сөөлү хүнөөрде куруктурар черлерин болбаазырадылганын Монгуш Мырмыс-оол хуу нормалы 200 хуу чедип турар. Ичынчаш оон чедипкиниге тураснаады, Күш-ажылчы алдар тутун бригадала турала-ла көдүргөн.

Мезаннастаттарын ажал-ае илаада, курттанын тарыла-ла тургустай. Эрөө бур-зүлдө-ле дөш ордуу салган, аргач ак чоогууларым. Эки пшынар чөм белектер столон дөштөмал акылдан турар. Чунар бажынын хүнүн чылдар, ажалдан келген кышкыр аша чунуп алыр. Частын байыралын — Май 1-ин «Тилектег» мезаннастаттары күш-ажылчы чедипкинер-биле уткаан. Бо байырал хушуде-дал оларын ажал-инжи хайнышпашан.

К. АРАКЧАА,
«Шыны» күсөй көрр.
ЧУРКТАРДА: мурунчы мезаннастаттар (солгай тараптан) М. Ооржак, О. Кызыл-оол, А. Монгуш болган А. Саав; куруктурар инел болбаазыралык турар агротар.
В. КАРА-САЛДЫН фото-ларым.

НАЙЫРАЛДЫН ХООРАЙЫ

Туранын хөгжүдөшө Тыва Арат Республиканынде Бил-Хем кокуунун төвү, «Ичим таралыч» кохозтун төш сууру асарганын дөшөп берген. Ол үелен эгезе-дөш, Туранга кокуунун, кохозтун албан чедеринин бажынырынын, куртталга бажынырынын тудулары каалбарын эгезе-дир. Совет Эвеледин составына Тыманын эки тура-биле кытыкканын соода район болгаш колхоз төвүнүн хөгжүдөшө буудуу шапкытаан. Районун бүдүрүгө, албан организация чедерине орус тыва болгаш өскө-да панцион кижилери кады ажаллап, тыва араттар «Ичим таралыч» колхозе кирип, кады-кожа курттап эгезе-дир.

Амгы Туран хоорай Тыва эң баштай тургустунган курттачылыг сууруларын бирөөш. Ону 1884 чылда Россиядан кокуурун асагон орус таралычарын үлөөшкөй турар эгезе-дир. Баштайгы үелен каан бөрүлө чымын казанактарын сууржуган турганы билдинер. Оон Ус орунун акылда турар байдалы суурун курттачыларын чорту өсеринге идилгит турганы чытаалайды.

Хоорай оон туранчыларын хоорайн хөгжүдөшө, ажал-агыйларын чедипкини бажыныр болгаш бажыныр аян-шынчын, чагайкыдыла-да дөш кады ажалла, инчи харысалагынын тылтын жөтөг. Ол бүгү баштай совет тыва хаммагыларын интө-националдыг харылааы болуп тыныгыт, өсүлүдө ююп, орус тыва, украин, белорус, казак, татар дөш өскө-да өш-өн панцион уаустарын акыл-агыйларын байыралычче шилчир берген уугу ийнарал тудуштур каан, тергедештирип турар.

Чогуулаан-Сайыр хойжы бригадалык (бригадир Кара-оол) хойжуларынын каппчаар ажаллап турарын билдине бээр боор. Оон иштинде маан ажаллап турарын Огу-Шөл бригадалык (бригадир С. Ооржак) хойжулары база-ла багай өвөс түнөөнү чедип алган — 100 хойдан 92 хураганын камгалап алган, бүрүн менди өстүрүп турарлар.

Оон иштинде маан ажаллап турарын Огу-Шөл бригадалык (бригадир С. Ооржак) хойжулары база-ла багай өвөс түнөөнү чедип алган — 100 хойдан 92 хураганын камгалап алган, бүрүн менди өстүрүп турарлар.

Совет космонавтыларын бектик шапканын бистин хойжы бригадалык он бирги беш чылдын баштайгы чымында чедип алган чедипкинери дөш алган. Ичынчаш чыл кады-бер-гө-ла болса, төрүүр чө хойга ошаптыр 108 хураганын ап, республиканын хойжы бригадаларыннын арамында камгалап социалистик чарыштын тилекчи болган бис. Бир хойга ошаптыр кыргыз алган дүктүс, бистин терин болгаш хоокустун үс-сөдөниг байдалын алар болса, база-ла багай өвөс—24 килограмм.

124 хураган алган Эрдей Дембер, 122 хураган алган Анчы Бызылбай, 116-ны алган Сола Хайын, Дижатмаа Орус-оол.

Бригадалык оон он сес колдана турар, оон деп үзөш — төрүүс хой. Билди бол-гайда малчылар, илгич хураган алыр койдулар хой хөш. Ичынчаш-ла олар—чач хойжулар эгезе-дир Сола Даш-оолдан Тыва АССР-ин алдарыг малчыны Анчы Бызылбайга чедип— шунту мергеделинне бердиген, чонон ичегелин чаалап алган уаус. Оларынч арамында Тыва АССР-нин Дөш, Советтин депутат Доржу Саавенч депуатма Фаина Лада, бо

Бо чымын мен совет космонавтыларынч Сымдыгыт хоорайжылыгына чордум. Космонавтыларын холууд оларын шапканын ала алдым. Ам бөгүнү байырдал хушуде чон бригадалык хойжуларынын хөстөрлөдө «Космонут маалылары» беш чылдын гвардейлеринге» демдектөр чырып турар. Аяла бригадалык бүгү кижигинери, «Кызылгөр» совхозтун ажалчы чоно шунту чоргаараларым.

«Хушуде-дир Демдө» ордон-биле шапканын Эрдей Дембер, район болгаш кады коммунист депутаттары, коммунистер болган комсомолчулар бар. Бо хүнөөр чөдөр Советтеринин д. шунтаттарынын кандидаттарыга база элөөн каш кижиги дештирди.

АЖЫЛЫЫС—ӨӨРҮШКҮВҮС

Байыраалда эрткин оруувчөс хал көрүп, ажилынын чедипкинеринин түнөөнү чытаалайды биске өөрүшкү-дир. Бо юбилейин чылдын күш-ажылчы чарыжыны кирешкен, бистин 26-и агротур-шаннага төлөткөй болган. Ол күш-ажылчы чедипкинери бистин бригадалык чолаачылары, эвөш-биле-ла бол, үзүн база кийрген.

Бир-тө бригадалык бажыныччымы, чолаачы киж бө-го-ганым кады ажаллап турар өөрүмүн, оларын ажалынын дугайында чытааны чорууду көрөй. Уаус ажал-агыйнын ийн-бөрү түктөри сеоруп, ирар-уаак, кады-берт орустарга даады-ла кады чоруур болгаш хөй чынчын дөш, чангыл хөй дөш ажаллаарына пат-ла чангыш калган бис. Деминде күштүг дижир болгай. Ичынчаш ай квартал сапында бектик бүдүртүгөн көргүзүлгөр чедип ал турарынын билдинер бир чылдаганын ила болор.

Тыва, орус болгаш өскө-да нацияларын хоорайда курттап турар кижилеринин бажы байыралына, бир демин чүтүлдүг күш-ажылчына үлөөшкөй, СССР-ин 60 чылдын уткууруна бектик өсүлдүрүшкүндө белекелге дайыш. Туран хоорайнч ажалчы чононы бо юбилей-чыл илаада салдыгын соругаларын, социалистик хүдөө кедерин долду болган ажил-чүсөдөрүнө шилчирит. Олар үстө депутаттарын чөдөр Советтеринин ам болур сонгууларын төлөп-чип уткуушпашан, коммунистерин болгаш партия кижигуу эвөстөрүн бууабас бөгүнүн кандидаттары дөш бажылаашканын бөрлөр.

Мез өөрүм эдилей автомашиналарын камгы бол-башан, өскөтөк чыгышын элөөрине дүрөг чедип бөр дөш күш-биле кызыл-ае ажаллап турар. Соругалынын чангыс болганда, чолаачыларын чорту чогуу, бригадалын үзө-төрө бүдүп, социалистик хүдөөгө, планын дайлап куусеттанын көлгөн. Эрткин кварталын планын дайлагаларын 112 хуу күсүстөкөн, 11,5 комплект дугуйну хумалап алдыныс.

В. ВЫГОВСКИЙ.
Туран хоорайкыком даргызы.

Бригадалык он чолаачы бар. Хөй чылдарын дүрү-үрүек сөптөгөшүн бүрүн доошар, көрөкчиги хоорай, оңгач болган шадга чедип эр-хөстөдүн дайдымыс кажаалар иштине шингээр, кодан иштини бөгүш аштар, кур ашкан ситены эде сар-лааттар, коданни дезинфек-циялар суг-сүт дөш, ажал хөй. Олар-биле тергедештир хөй кыргыздыгына болгаш чытаалаашкына белекелге база эгезе-дир.

Май 1-ин байыралдын бөгүн бүгү дөшөп байырдал турар. Бистин бригадалык хойжулары база, Ичынчаш-ла-да оларын чымыны оларда хонун чангында, күш-ажылчы эгезе-дир.

В. КОШЕВ,
Кызылдын № 1 АТБ-де чолаачылар бригадир.

В. БЫЗАКАП,
«Кызылгөр» совхозтун Шарануур хойжы бригадалык бригадир.

БЕЛЕК КЫЛДЫР

Күш-ажылды болгаш чачтын байыралы, бүгү дөшөшүн үзөткөшүн эл-өстөнү кытыкканын ажалын хүн — Май 1 Тыва черде база катар моорал келди. Бөгүн тамыр-да, тамышы-да уаус журажы келген. Уаус-дир, белек-өзөлдөк бөү-биле амыр-менди солчуп, амырал-чурталыгында эки чыдагыны, ажал-инжиде чедипкинеринин чытаалай берген, айтырды боор. Ичынчаш маалы, алагай байырал хушуде ажал-хөронне дугайын, күш-ажылчы көргүзүлгөрине дугайын номчуучуларга күсө-лим-биле чытаалай берген.

Бистер «Тыва даг-дугу ту-дуг» эргелелине бис. Планын дайлагаларын күсүсдөр таазын-биле бригадала кижиги-нери багай өвөс ажалдан келгенер. Март айнын кууд-монтаж ажалдарын кылар планын 140 хуу күсүстөкөн. Апрель айнын Май бүдү-зүлдө-ле боттадылар. Оон-биле кады бектик бөр өөрүшкү мөдө көлгөн. «Гавраснояр-скстрой» трестин тудугуч бригадаларыннын арамында каалбарган социалистик чарышка кирешкен, бригадалык чедипкинеринин түнөөнү чытаалайды биске өөрүшкү-дир. Бо юбилейин чылдын күш-ажылчы чарыжыны кирешкен, бистин 26-и агротур-шаннага төлөткөй болган. Ол күш-ажылчы чедипкинери бистин бригадалык чолаачылары, эвөш-биле-ла бол, үзүн база кийрген.

Бир-тө бригадалык бажыныччымы, чолаачы киж бө-го-ганым кады ажаллап турар өөрүмүн, оларын ажалынын дугайында чытааны чорууду көрөй. Уаус ажал-агыйнын ийн-бөрү түктөри сеоруп, ирар-уаак, кады-берт орустарга даады-ла кады чоруур болгаш хөй чынчын дөш, чангыл хөй дөш ажаллаарына пат-ла чангыш калган бис. Деминде күштүг дижир болгай. Ичынчаш ай квартал сапында бектик бүдүртүгөн көргүзүлгөр чедип ал турарынын билдинер бир чылдаганын ила болор.

Мез өөрүм эдилей автомашиналарын камгы бол-башан, өскөтөк чыгышын элөөрине дүрөг чедип бөр дөш күш-биле кызыл-ае ажаллап турар. Соругалынын чангыс болганда, чолаачыларын чорту чогуу, бригадалын үзө-төрө бүдүп, социалистик хүдөөгө, планын дайлап куусеттанын көлгөн. Эрткин кварталын планын дайлагаларын 112 хуу күсүстөкөн, 11,5 комплект дугуйну хумалап алдыныс.

Бригадалык он чолаачы бар. Хөй чылдарын дүрү-үрүек сөптөгөшүн бүрүн доошар, көрөкчиги хоорай, оңгач болган шадга чедип эр-хөстөдүн дайдымыс кажаалар иштине шингээр, кодан иштини бөгүш аштар, кур ашкан ситены эде сар-лааттар, коданни дезинфек-циялар суг-сүт дөш, ажал хөй. Олар-биле тергедештир хөй кыргыздыгына болгаш чытаалаашкына белекелге база эгезе-дир.

Май 1-ин байыралдын бөгүн бүгү дөшөп байырдал турар. Бистин бригадалык хойжулары база, Ичынчаш-ла-да оларын чымыны оларда хонун чангында, күш-ажылчы эгезе-дир.

В. КОШЕВ,
Кызылдын № 1 АТБ-де чолаачылар бригадир.

В. БЫЗАКАП,
«Кызылгөр» совхозтун Шарануур хойжы бригадалык бригадир.

В. КОШЕВ,
«Тыва даг-дугу тууду» эргелелине бригадир.

А. НУЖУГЕТ,
«Тыва даг-дугу тууду» эргелелине бригадир.

ТӨЛӨПТИГ УЖУРАШКАН
«Тыва совхоз тууду» каттыжыныкынын мурунчы бригадалары Май 1-ин байыралын күш-ажылчы чедипкинеринин уткаанар. Бирги кварталда тудугуч 2 кварталын курттап чытаалайды чарыштын, Токууну «Май 1» совхозта 100 баш инеке казаным, Тамдын районда 100 тона пога айлаа шингээр складтын туудун доошун, ажаллаа киргенир.
№ 1 КМК-дан Сергей Иванович Окемектин бригадалы Май 1-ин социалистик чарыжына тилекчи болганарын бирөөш. Бригада тууду-монтаж ажилынын планын 105 хуу күсүстөкөн.
№ 2 КМК-дан Геннадий Трофимович Черешневтун 11 кижинин бригадалык 339 муу рубльдин тууду-монтаж ажилдарын кылып бүдүргөн, планын оонаданын 133 хуу күсүстөкөн.
Чыдаанада № 3 КМК-нын Кан-оол Серенович Монгушка дуртуган 10 кижиги составтын бригадалык социалистик хүдөөгөшүн чедипкинерин боттадылар.
А. ДАНЧИН-ООЛ.
«Тыва совхоз тууду» каттыжыныкынын кол элөөнчүлөрү.

